

Başvuru Rehberi

Bu rehber, Hayata Destek Derneği tarafından kooperatif ve sosyal girişimlere yönelik destek programının başvuru, değerlendirme, uygulama ve izleme süreçlerinin ayrıntılarını içerir.

Ne için başvurulur?

Destek programının amacı, geçici koruma veya uluslararası koruma altındaki mülteciler ile yerel topluluk mensupları arasındaki sosyal teması ve etkileşimi artırmaktır. Sosyal teması ve etkileşimi artırmak için iki özel amaç belirlenmiştir:

1. **Gelir getirici faaliyeti geliştirmek:** Kooperatif ve sosyal girişiminizin gelir getirici faaliyet kapasitesini artırmak.
2. **Sosyal uyumu güçlendirmek:** Kooperatif ve sosyal girişiminizdeki geçici koruma veya uluslararası koruma altındaki mülteciler ile yerel topluluk mensupları arasındaki sosyal uyumu güçlendirmek

Kimler başvurabilir?

Bu destek programına, aşağıdaki 4 uygunluk kriterini sağlayan kooperatifler ve sosyal girişimler başvurabilir.

1. Sosyal girişim statüsünde olmak:
 - a. Vakıf ve derneklerin iktisadi işletmeleri
 - b. Kooperatifler
 - c. Sosyal etki yaratmayı amaçlayan şirketler (anonim, kolektif, limited, komandit)
2. Sosyal girişim bünyesinde, geçici koruma veya uluslararası koruma altındaki mülteciler ve yerel topluluk mensuplarını üye, ortak, çalışan ya da yararlanıcı olarak bir arada bulundurmak,
3. Elde edilen kârın (pozitif gelir-gider farkının) üyelerine ya da ortaklarına dağıtılmadığını veya dağıtımın sınırlandırıldığını kanıtlamak (ticaret şirketleri için),
4. Ana sözleşmesinde/tüzüğünde/esas sözleşmesinde gelir getirici bir faaliyet tanımlı bulundurmak.

Türkiye Sosyal Girişimcilik Ağı¹ raporuna göre tüm sosyal girişimlerde ortak olan üç temel özellik bulunur: (1) Sosyal ya da çevresel bir probleme çözüm geliştirmek girişimin odağıdır. (2) Sürdürülebilir bir iş modeli oluşturarak ticari faaliyet ile gelir elde eder. (3) Elde edilen kâr tekrar misyona ulaşmaya yönelik faaliyetlere yatırılır.

¹ https://drive.google.com/file/d/1KDPHf9vguk80YJR42kn_6CHK_uN7Ma1F/view

British Council Türkiye tarafından yayınlanan “Türkiye’de Sosyal Girişimlerin Durumu”² başlıklı rapora göre Türkiye’de “sosyal girişimler arasında, vakıf ve derneklerin iktisadi işletmeleri, sosyal kooperatifler, sosyal etki yaratmayı amaçlayan şirketler ve doğrudan sosyal girişim olarak kurulan yeni nesil şirketler” yer almaktadır.

Neden kooperatifler ve sosyal girişimler?

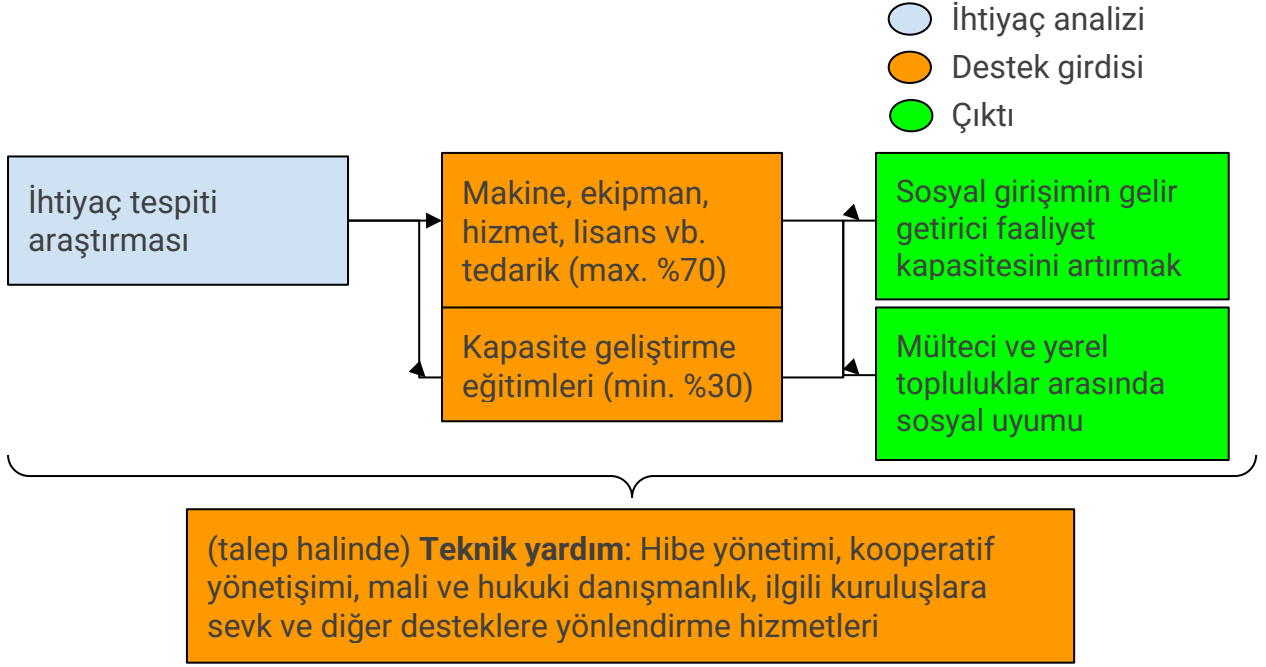
Toplulukların üretme, sorun çözme, karar alma ve müzakere süreçlerine birlikte katılımları, toplumsal mesafeyi ve tehdit algılarını azaltmaya yardımcı olur. Bu destek programıyla Hayata Destek, sosyal etkileşimin hem sıklığını hem de kalitesini artırmayı, mültecilerle ve yerel topluluklarla ilgili önyargıları azaltmayı hedeflemiştir. Kooperatif ve sosyal girişimler, geçici koruma veya uluslararası koruma altındaki mülteciler ve yerel topluluk mensuplarının etkileşimde olduğu geçim kaynağı araçları oldukları için desteklenmektedir.

Destek programının içeriği nedir?

Önerilen strateji kapsamında, desteklenen işletmelere ayrılan bütçe miktarının en fazla yüzde 70’inin gelir getirici faaliyet kapasitesinin artırılması (makine, ekipman, hizmet alımı, lisans, sertifikasyon vb.), geri kalanının ise kapasite geliştirme faaliyetlerine (eğitim, sosyal uyum faaliyetleri, çalıştay vb.) ayrılması önerilmektedir. Söz konusu destek programının süresi 2023 yılı ile sınırlıdır ve bu süre içinde program tamamlanmış olacaktır. Program kapsamında yararlanıcılara doğrudan mali aktarım yapılmaksızın, yararlanıcıların tespit edilen ihtiyaçları, doğrudan mal veya hizmet sağlayıcıya ödeme yapılmak suretiyle karşılanacaktır.

İlaveten, program kapsamında desteklenen kuruluşlara destek süresi boyunca teknik danışmanlık yardımı öngörülmektedir. Teknik yardım kapsamında, desteklenen kuruluş için yapılacak ihtiyaç analizi çalışmalarının ardından pazara hazırlık, kurumsala hazırlık ve iş modelinin yeniden tasarımı alanlarından birinde öncelikli destek verilecektir. Bu desteklerin kapsamı; yönetim süreçleri, pazar eşleştirmeleri, hukuki ve mali danışmanlık ile sertifikasyon, belgelendirme gibi kalite kontrol süreçleri vb. özel destekler içerebilecektir. Destekler kapsamında ihtiyaç duyulacak konularda teknik danışmanlık desteği sağlanacaktır. Teknik yardım çevrimiçi olarak sunulacaktır. Uygulamada düzenlemeler program bütçesine göre yeniden yapılabilecektir. Teknik yardım, yalnızca Hayata Destek Derneği’nin sunduğu destek ile doğrudan ilişkili soru ve yardım talepleri ile sınırlı tutulacaktır. Destek programı kapsamında, yararlanıcı kuruluşlara uzmanlar tarafından sunulacak teknik yardım süresi ve kapsamı, yararlanıcı kuruluşlarla birebir yürütülecek ihtiyaç analizi çalışmalarıyla ayrılan bütçeye göre şekillendirilecektir.

²https://www.britishcouncil.org.tr/sites/default/files/20190702_se_research_report_the_state_of_social_enterprise_in_turkey_t_r_double_page.pdf

Tablo 1. Değişim Teorisi şeması

Destek hangi harcamalar için kullanılabilir?

1. Gelir getirici faaliyet kapasitesini artırmak (toplam bütçenin en fazla %70'i olması önerilir.)
 - a. Üretime yönelik her türlü makine-ekipman ve hammadde alımı ile üretim faaliyetlerini destekleme amacına hizmet etmesi gerekçesine dayandırılan kira vb. harcamalar
 - b. Üretim faaliyetlerine yönelik eğitim ve danışmanlık da dâhil olmak üzere her türlü hizmet alımı (tasarım, markalaşma, pazarlama stratejisi, satış kanallarına kayıt, iş geliştirme, lisans alımı, sertifikasyon, belgelendirme, kalite kontrol süreçleri vb.)
 - c. Üretim faaliyetlerine yönelik insan kaynağı harcamaları (değerlendirme çerçevesinde yer alan sürdürülebilirlik kriterleri göz önüne alınarak insan kaynağı desteği gerekçelendirilmelidir.)
2. Sosyal uyumu artırmak (toplam bütçenin en az %30'u olması önerilir.)

İşletmenin sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik her türlü eğitim, danışmanlık, sosyal uyumu arttırmaya dair her türlü giderler (yönetişim, karar alma, çatışma çözümü, iletişim, topluluk oluşturma, takım çalışması vb.). Kapasite geliştirme bileşeni altındaki eğitim ve danışmanlık faaliyetlerinin ayrıntıları, her bir kuruluş için yapılacak ihtiyaç tespiti araştırması ile gözden geçirilecektir.

İlaveten, program kapsamında desteklenen kuruluşların ihtiyaçlarına istinaden destek süresi boyunca, program içeriği kapsamında bahsedilen teknik danışmanlık yardımı öngörülmektedir.

Örnek:

A kooperatifi/sosyal girişimi gelir getirici faaliyetlerine ilişkin ambalaj tasarımı, e-ticaret platformu aboneliği, bir etiketleme makinesi ve bir kalite yönetim belgesi satın almak istemektedir. Anılan ihtiyaçların toplam maliyeti 20.000 TL'dir. Gelir getirici faaliyete yönelik alımlar toplam destek miktarının %70'i olduğu için, A kuruluşu toplam (=20.000TL/0,7) 28.571 TL'lik başvuru yapabilir. Bu nedenle A kuruluşu 8.571 TL'lik destek miktarını sosyal uyumu artırmak için kapasite geliştirme eğitimlerine ayırmıştır. A kuruluşu, destek yararlanıcısı olduğu takdirde destek süresi boyunca ek olarak ihtiyaç durumunda teknik danışmanlık yardımından istifade edecektir.

Nasıl başvurulur?

Destek programına yalnızca [çevrimiçi başvuru formu](#) aracılığıyla başvurulur. Son başvuru tarihi **7 Mayıs 2023 saat 17:00**'dir.

Başvurular nasıl değerlendirilir?

Sunulan tüm başvurular aşağıdaki aşama ve kriterlere göre değerlendirilecektir.

Başvuru değerlendirilmesi sonucunda başvurunun belirtilen [uygunluk kriterlerini](#) sağlamadığı tespit edilirse, başvuru bu sebepten dolayı reddedilecektir.

[Değerlendirme kriterleri](#) bölümlere ve alt bölümlere ayrılmıştır. Her alt bölüme aşağıdaki esaslara göre 1 ile 10 arasında bir puan verilecektir: 1=çok zayıf, 10=çok iyi.

Değerlendirme aşamasından sonra sunulan bilgilerin teyidi ve detaylandırılması amacıyla başvuru sahipleriyle mülakatlar yapılacaktır.

	Değerlendirme Başlıkları	Puan
1	Başvurunun İlgililiği	85
1.1	Başvuru, projenin hedefleri ve öncelikleri ile ne kadar ilgilidir?	
1.1.1	<i>İlgili taraflar (nihai yararlanıcılar, hedef gruplar) ne kadar açıkça tanımlanmış? İlgili tarafların ihtiyaçları net bir şekilde belirlenmiş mi ve başvuru gereksinimleri uygun biçimde ele alıyor mu?</i>	10
1.1.2	<i>Başvuru kabul edildiği takdirde (uzun vadede) projenin amaçlarına ulaşmasına katkıda bulunacak mı?</i>	10
1.2	Başvuran kuruluş, toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlıyor mu?	

1.2.1	<i>Başvuran kuruluşun toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yönünden, kadının ekonomik yaşama katılımını eşitlikçi bakış açısıyla ele alan faaliyetleri var mı?</i>	10
1.2.2	<i>Kadının bakım yükünü azaltarak ekonomik ve sosyal yaşama katılımını güçlendirmeye yönelik hedefler var mı?</i>	10
1.2.3	<i>Başvuran kuruluşun yönetim veya denetim organlarında adil toplumsal cinsiyet temsili gözetilmiş mi?</i>	10
1.3	Başvuran kuruluş Kahramanmaraş depremlerinden etkilenen toplumsal kesimlere yönelik bir faaliyet yürütüyor mu?	
1.3.1.	<i>Başvuran kuruluş, ne eğitimde ne istihdamdaki gençler, engelli/engellenmiş gruplar, kent çeperinde yerleşik gruplar, yerinden edilmiş topluluklar, ücretsiz ev emekçilerine yönelik sosyal fayda sağlıyor mu?</i>	5
1.4	Başvuran kuruluş geçici koruma veya uluslararası koruma altındaki mülteciler ve yerel topluluk mensupları için fırsat eşitliğine katkı sağlıyor mu?	
1.4.1	<i>Başvuran kuruluşun geçici koruma veya uluslararası koruma altındaki mülteciler ve yerel topluluk mensuplarının geçim kaynaklarına erişmesini sağlayan faaliyetleri var mı?</i>	10
1.4.2	<i>Başvuran kuruluş geçici koruma veya uluslararası koruma altındaki mülteciler ve yerel topluluk mensupları arasında sosyal uyum faaliyetleri uyguluyor mu?</i>	10
1.4.3	<i>Başvuran kuruluş, bir proje kapsamında kurulmuş ise sosyal girişimin hedef kitlesi/yararlanıcısı karar alma süreçlerinde temsil ediliyor mu?</i>	10
2	Mali ve Operasyonel Kapasite	35
2.1	<i>Başvuru sahibi, başvuru sonrası uygulamayı yönetecek yeterli insan kaynağına sahip mi?</i>	10
2.2	<i>Başvuru sahibi farklı fon kaynaklarından destek alıyor mu? (Hiçbir fon kaynağından destek almayan başvuru sahipleri bu bölümden tam puan alacaklardır.)</i>	10
2.3	<i>Başvuru sahibi ekipman veya eğitim alabilecek mali kapasiteye sahip mi? (Değerlendirmede başvuru sahibinin 2022 yılına ait yıllık "net satışı" göz önünde bulundurulacaktır. Net satış, kuruluşun gelir tablosunda bulunur ve kuruluşun muhasebecisinden temin edilebilir.)</i>	10
2.4.	<i>Başvuru sahibi kuruluşta ortak, üye, yararlanıcı, müstakbel ortak mahiyetinde 5 faal bulunan kişiler arasında mülteci (uluslararası koruma veya geçici koruma) ve yerel topluluk mensubiyeti dengesi var mı? (%50-%50 sayı dengesi en yüksek (5) puan alır)</i>	5

3	Sürdürülebilirlik	40
3.1	<i>Başvurunun uygulama süreci tamamlandıktan sonra, başvuru sahibinin çalışmalarına devam edeceğine ve başvuru kapsamında alınan ekipman ve malzemelerin tekrar kullanılacağına dair bir planı var mı?</i>	10
3.2	<i>Başvurunun uygulama süreci tamamlandıktan sonra, başvuru sahibinin insan kaynağı kapasitesini (Geçici koruma veya uluslararası koruma altındaki mülteciler ve yerel topluluk mensupları ile) artırma hedefi bulunuyor mu?</i>	10
3.3	<i>Başvurunun uygulama süreci tamamlandıktan sonra başvuru sahibi faaliyetlerine yeni ve sürdürülebilir bir gelir getirici faaliyet eklemeyi hedefliyor mu?</i>	10
3.4	<i>Başvuru sahibi, gelir getirici faaliyetlerinde iklim değişikliğine duyarlı tedbirler uyguluyor mu?</i>	10
4	İş birliği yapılan kuruluşlar	20
4.1	<i>Başvuru sahibi, yerel ve uluslararası kuruluşlarla etkin iş birlikleri yapıyor mu?</i>	10
4.2	<i>Başvuru sahibi, uygunluk kriterlerinde yer alan ve sosyal girişim tanımına uyan işletmelere, ticari ilişkilerinde öncelik sağlıyor mu?</i>	10
	TOPLAM	180

Değerlendirme ne zaman sonlanır?

Başvuru formu, son başvuru tarihi olan 7 Mayıs 2023 tarihinden itibaren değerlendirilecek ve en geç 22 Mayıs tarihinde başvurular, değerlendirme tablosundan alınan puanlarla beraber olumlu veya olumsuz tüm başvuru sahiplerine iletilecektir.

Başvurular onaylandıktan sonra ne olur?

Başvuruları değerlendirilerek mülakatları yapılan ve destek programından yararlanmaya hak kazanan kuruluşlar ile bir yararlanıcı sözleşmesi imzalanacak ve ardından ihtiyaç tespiti araştırması yapılacaktır.

Nasıl bilgi alınır?

Başvuru sürecine ilişkin her türlü sorunuzu polgar@hayatadestek.org ya da info@hayatadestek.org adresine gönderebilirsiniz.

EK: Başvuru Sürecine İlişkin Sık Sorulan Sorular

1. Şahıs işletmemiz kapsam dışı kalıyor mu?

Yanıt: Başvuruların değerlendirilebilmesi için, başvuru rehberinde belirtilen uygunluk kriterlerinin karşılanması gerekmektedir. Şahıs şirketiniz bünyesinde yerel topluluk üyelerinin yanı sıra mülteci topluluklardan üye, ortak, çalışan ya da yararlanıcı bulunuyor ise, başvurunuz geçerli olacak ve değerlendirmeye alınacaktır.

2. X ilçesinde yıl içerisinde kurmuş olduğumuz derneğimiz adına proje desteğine başvuru yapmayı planlıyoruz. Ancak ilçemizde mülteci birey bulunmamakta. Korunması gereken gruplar arasında yer alan gençlerimize yönelik olarak proje üretmeyi planlıyoruz. Mülteci olmaması proje başvurusu yapmamıza engel midir?

Yanıt: Başvuruların değerlendirilebilmesi için, başvuru rehberinde belirtilen uygunluk kriterlerinin karşılanması gerekmektedir. Bu kriterler arasında, başvuru işleminin bünyesinde yerel topluluk üyelerinin yanı sıra mülteci topluluklardan üye, ortak, çalışan ya da yararlanıcıların da bulunması gerekmektedir. Aksi durumda bu başvurular değerlendirmeye alınamayacaktır.

3. Destek başvurusunda bulunmak istiyoruz ancak çok yeni kurulduk ve henüz Genel Kurul yapılmadı. Bu aşamada başvuru hakkımız var mı?

Yanıt: Başvuru rehberinde elverişlilik koşulları "Kimler başvurabilir?" başlığı altında belirtilmiştir. Başvuru rehberindeki tüm hususlar ve koşullar saklı kalmak kaydıyla, (1) eğer tüzel kişiliğinizin kuruluşu Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan edildiyse, (2) ana sözleşmenizde pozitif gelir-gider farkının ortaklarına dağıtılmadığına veya dağıtımın sınırlandırıldığına dair bir ifade var ise veya bir Yönetim Kurulu kararı ile pozitif gelir gider farkının ortaklara dağıtılmayacağını veya sınırlandırılacağını gayrikabili rücu karar altına alırsanız, destek programına başvurmanızın önünde herhangi bir engel bulunmayacaktır.

4. X Derneği olarak Haziran 2023 tarihinden itibaren gerçekleştirmeyi planladığımız bir projemiz mevcut. Bu projemize yönelik eş finansman desteği için çağrınıza başvuru yapmamız için uygun mudur? Projemizin Haziran 2023'de başlayacağını ve dernek iktisadi işletmemizin kuruluşunu ise akabinde yapmayı öngörüyoruz. Dernek iktisadi işletmemizin henüz kurulmamış olması fakat en geç 2023 yılının 3. çeyreğinde kurulacak olması(ve programınıza yönelik destekten ise hemen akabinde yararlanılacak olması), çağrınıza başvurumuz için uygun bir durum mudur?

Yanıt: Destek programımız kapsamında yararlanıcılara doğrudan mali aktarım yapılmaksızın, yararlanıcıların tespit edilen ihtiyaçları, doğrudan mal veya hizmet sağlayıcıya ödeme

yapılmak suretiyle karşılanacaktır. Programımız kapsamında sunulacak desteğin eş-finansman şeklinde değerlendirilmesinin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Başvuru rehberinde başvurucuların taşıması gereken 4 elverişlilik kriteri belirtilmiştir. Bunlara göre, başvurucuların "sosyal girişim niteliğine imkân veren bir tüzel kişi olması" gerekmektedir. Derneğinizi halihazırda faal olması tüzel kişiliğe sahip olma şartını yerine getirmektedir. Bununla beraber, başvurunuz esnasında iktisadi işletme kurmanıza ilişkin tüm plan ve taahhütlerinizi ayrıntılarıyla ifade etmenizi öneririz.

- 5. Kooperatifimiz organik tarım üreticisi kadınlardan oluşan ve sadece organik ürün işleyen bir kooperatiftir. Her sene en az 5 kadın kooperatifte çalıştırılmaktadır. Bu sene henüz üretime başlamadık, eğer bu yaz mülteci çalıştırma taahhütü ile başvurumuzu kabul ederseniz biz de başvuruda bulunmak isteriz.**

Yanıt: Başvuru rehberinde başvurucuların taşıması gereken elverişlilik kriterleri ve değerlendirme kriterleri belirtilmiştir. Bunlara göre "sosyal girişim bünyesinde, geçici koruma ve/veya uluslararası koruma altındaki mülteciler ve yerel topluluk mensuplarını üye, ortak, çalışan ya da yararlanıcı olarak bir arada bulundurmak" bir ön koşuldur. Bununla beraber başvurunuz esnasında geçici koruma ve/veya uluslararası koruma altındaki mültecileri çalıştırmanıza ilişkin tüm plan ve taahhütlerinizi ayrıntılarıyla ifade etmenizi öneririz.

- 6. Programa talep edilen proje ihtiyacın belli bir kısmını karşılıyor olsa da kısmi talepler değerlendirmeye alınır mı?**

Yanıt: Başvuru rehberinde ifade edilen koşullar ve usuller saklı kalmak kaydıyla, programımız kapsamında sunulacak desteğin ihtiyacınızı kısmen karşılayacak olması, başvurunuzun değerlendirilmesine engel teşkil etmemektedir.

- 7. Başvuran kuruluş olarak derneği mi yoksa derneğin iktisadi işletmesini mi göstermemiz gerekiyor? Soruların yanıtlarını dernek olarak mı yoksa iktisadi işletme adına vermeliyiz? Başvuru yapan kuruluş olarak iktisadi işletmeyi göstermemiz halinde, fon derneğe mi aktarılacaktır?**

Yanıt: Başvuru sahibi olarak Dernek iktisadi işletmesi gösterilmelidir. Soruların yanıtları da Dernek iktisadi işletmesi olarak verilmelidir. Destek programımız kapsamında yararlanıcılara doğrudan mali aktarım yapılmaksızın, yararlanıcıların tespit edilen ihtiyaçları, doğrudan mal veya hizmet sağlayıcıya ödeme yapılmak suretiyle karşılanacaktır. Dolayısıyla herhangi bir fon aktarımı söz konusu olmayacaktır.